

Neplatnost právního úkonu a nepojmenované smlouvy

Nepojmenované smlouvy jsou právním důvodem vzniku závazků za podmínky, že neodporují obsahu nebo účelu zákona a nejsou stíženy ani žádným z dalších důvodů absolutní neplatnosti právních úkonů. K absolutní neplatnosti právních úkonů soud přihlíží z úřední povinnosti. Dospěje-li soud k závěru, že smlouva, z níž má vyplývat žalobou uplatněné právo, je smlouvou nepojmenovanou, pak se nemůže spokojit se závěrem, že tato smlouva byla (z pohledu konstrukce § 269 odst. 2 věty druhé obch. zák.) uzavřena (že vznikla), nýbrž se musí zabývat též tím, zda není dán, se zřetelem na to, co v řízení vyšlo najevo, některý z důvodů její absolutní neplatnosti.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Cdo 3932/2010, ze dne 24.10.2012)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně S. Tennis Club, a. s., se sídlem v B., zastoupené JUDr. S.K., advokátem, se sídlem v B., proti žalované NAKLADATELSTVÍ M., s. r. o., se sídlem ve V., zastoupené JUDr. J.J., advokátem, se sídlem v M.O., o zaplacení částky 179.400,- Kč s příslušenstvím, vedenu Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 37 Cm 128/2007, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. května 2010, č. j. 4 Cmo 109/2010-134, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 20. května 2010, č. j. 4 Cmo 109/2010-134, jakož i rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. října 2009, č. j. 37 Cm 128/2007-85, se zrušují a věc se vrací Krajskému soudu v Ostravě k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil rozsudek ze dne 5. října 2009, č. j. 37 Cm 128/2007-85, jímž Krajský soud v Ostravě uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 179.400,- Kč s úrokem z prodlení tam uvedeným.

Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, že mezi žalobkyní označenou jako nakladatel a žalovanou označenou jako vydavatel byla dne 17. října 2006 uzavřena smlouva označená jako „licenční smlouva nakladatelská“, jejímž předmětem byl závazek žalované vlastním nákladem vydávat a distribuovat časopis „Amatérský tenis“. Žalovaná se zavázala na vlastní náklady zajistit veškerou technickou přípravu časopisu (grafickou, designovou, uspořádání obsahu dodaného vydavatelem včetně korektur), zajistit výtisk nejméně 3000 kusů pro každou edici a časopis distribuovat. Tento závazek měl být splněn v termínech daných edičním plánem, který schválila redakční rada, a jeho splnění bylo zajištěno smluvní pokutou ve výši 150.000,- Kč, kterou se žalovaná zavázala zaplatit v případě, že ediční plán nedodrží. Žalovaná své povinnosti zajištěné smluvní pokutou porušila, neboť číslo 1/2007 časopisu vůbec nevydala.

Odvolací soud se (mimo jiné) ztotožnil se soudem prvního stupně, že smlouva neodpovídá požadavkům kladeným na licenční smlouvu zákonem č. [121/2000 Sb.](#), autorským zákonem; zdůraznil přitom, že v této otázce jsou žalovaná a soud prvního stupně zajedno. Shodně se soudem prvního stupně dovodil, že vzájemná práva a povinnosti jsou v této smlouvě vymezena natolik dostatečným způsobem, že smlouvu lze vyhodnotit jako nepojmenovanou podle ustanovení § 269 odst. 2

obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), tudíž jako smlouvu platnou. V polemice s odvolací argumentací žalované odkázal na princip smluvní autonomie, v jehož důsledku je ponecháno v zásadě na vůli stran, zda a vůbec a s kým smlouvu uzavřou, jaký bude její obsah, jaká bude její forma a jaký typ smlouvy zvolí, a zdůraznil, že pro posouzení platnosti smlouvy není rozhodující, jak smluvní strany smlouvu nazvaly, nýbrž jakým způsobem dohodly vzájemná práva a povinnosti.

Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná dovoláním, jež z hlediska přípustnosti opřela o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a co do důvodů o ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., namítajíc, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Zásadní význam napadeného rozhodnutí po právní stránce zakládající přípustnost dovolání dovolatelka spatřovala v řešení otázky, podle jejího mínění soudní praxí dosud neřešené, zda právo užít autorské dílo lze udělit výlučně licenční smlouvou podle autorského zákona, nebo zda je lze udělit též nepojmenovanou smlouvou ve smyslu ustanovení § 269 obch. zák.

Dovolatelka především namítla, že časopis je ve smyslu ustanovení § 2 odst. 5 autorského zákona souborným autorským dílem, k němuž autorské právo náleží uspořadateli, tj. redaktorovi časopisu. Vytkla odvolacímu soudu, že smlouvu posuzoval výlučně podle obchodního zákoníku, autorskoprávní úpravu zcela pominul a uvedenou otázkou se nezabýval, ačkoliv je rozhodná pro vyřešení otázky, jakým způsobem lze s majetkovými právy vztahujícími se k časopisu nakládat. Argumentovala ve prospěch názoru, že žalobkyně jí posuzovanou smlouvou poskytla licenci k rozmnožování a rozšiřování předaných materiálů (textů včetně obrazových příloh) formou vydání časopisu, poskytla jí tedy oprávnění k výkonu práva dílo užít ve smyslu ustanovení § 46 autorského zákona, a že souhlas s užitím díla se uděluje výhradně licenční smlouvou (jejíž obsahové náležitosti stanovené autorským zákonem jsou obligatorní), v případě časopisu pak licenční smlouvou nakladatelskou upravenou v ustanovení § 56 autorského zákona. Dovolatelka je přesvědčena, že právo užít autorské dílo innominátním kontraktem udělit nelze.

Další pochybení dovolatelka spatřuje v postupu soudu, jenž sám dospěl k závěru o tom, že žalobkyní předané podklady byly postačující pro grafické zpracování a následné vydání časopisu, ačkoliv k takovému posouzení je třeba odborných znalostí.

Dovolatelka navrhla, aby napadený rozsudek byl zrušen a věc vrácena odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ve vyjádření k dovolání ztotožnila se závěry soudů nižších stupňů, zpochybnila přípustnost dovolání a navrhla, aby je dovolací soud odmítl jako zjevně bezdůvodné.

Po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou (účastníkem řízení) při splnění podmínek povinného zastoupení (§ 241 odst. 1, 4 o. s. ř.), se Nejvyšší soud zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). Protože rozsudek odvolacího soudu je v dovoláním napadeném výroku o věci samé rozsudkem potvrzujícím a protože rozhodnutí soudu prvního stupně nepředcházelo rozhodnutí, jímž by tento soud rozhodl jinak a jež by bylo zrušeno odvolacím soudem, může být dovolání přípustné jen při splnění předpokladů stanovených v § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (o jehož zrušení uplynutím dne 31. prosince 2012 rozhodl Ústavní soud v nálezu ze dne 21. února 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11), tj. jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní

otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 o. s. ř. se nepřihlíží.

Dovolací soud je při přezkoumání rozhodnutí odvolacího soudu zásadně vázán uplatněnými dovolacími důvody, včetně toho, jak je dovolatel obsahově vymezil (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), proto při zkoumání, zda napadené rozhodnutí má ve smyslu ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. ve věci samé po právní stránce zásadní význam, může posuzovat jen takové právní otázky, které dovolatel v dovolání označil, popřípadě zpochybnil (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2004, sp. zn. 21 Cdo 541/2004, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 7, ročník 2004, pod číslem 132).

Zásadní význam rozhodnutí po právní stránce může založit jen taková právní otázka, na níž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, tj. která je pro toto rozhodnutí určující (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. března 2004, sp. zn. 29 Odo 1020/2003, in www.nsoud.cz).

Dovolatelkou výslovně formulovaná otázka, zda právo užít autorské dílo lze udělit jinou než licenční smlouvou, zásadní význam napadeného rozhodnutí po právní stránce založit nemůže, neboť odvolací soud tuto otázku neřešil (vůbec se jí nezabýval) a jeho rozhodnutí tudíž na jejím řešení nespočívá.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí však zakládá skutečnost namítaná v rámci uplatněného dovolacího důvodu, že odvolací soud se nevypořádal s otázkou, zda předmětem smlouvy, kterou přes její označení posoudil jako smlouvu nepojmenovanou, není takové plnění, jež je podle své podstaty poskytnutím oprávnění k výkonu práva užít autorské dílo (§ 46 odst. 1 autorského zákona), a pokud ano, zda lze takové oprávnění poskytnout jinou smlouvou než smlouvou licenční a zda žalobkyně byla v právním postavení, jež jí umožňovalo s takovým oprávněním disponovat. Toto opomenutí odvolacího soudu v rámci právního posouzení věci je v rozporu s ustálenou judikaturou dovolacího soudu při posuzování innominátních smluv.

Dostatečné určení předmětu závazků účastníky smlouvy je předpokladem uzavření nepojmenované smlouvy (§ 269 odst. 2 věta druhá obch. zák.), pouhé splnění toho předpokladu však neznamená, že smlouva byla uzavřena platně a vyvolala tudíž zamýšlené právní účinky (srov. § 34 občanského zákoníku, dále též jen „obč. zák.“), tj. že založila závazkový vztah (srov. § 488, § 489 a 491 odst. 1 obč. zák.). Byť obchodní zákoník nestanoví výslovně, tak jako občanský zákoník v ustanovení § 51, že smlouva, která není zvláště upravena, nesmí odporovat obsahu nebo účelu tohoto zákona, není pochyb o tom, že tento požadavek se uplatňuje též v oblasti obchodních závazkových vztahů. I na nepojmenované smlouvy podléhající režimu obchodního zákoníku se vztahují, tak jako na všechny právní úkony, ustanovení občanského zákoníku stanovící požadavky, které musí právní úkon splňovat, aby nebyl stižen neplatností, mimo jiné ustanovení § 37 odst. 2 a § 39 obč. zák., podle nichž je neplatný právní úkon, jehož předmětem je plnění nemožné nebo který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům. Jedná se o důvody neplatnosti absolutní, které působí přímo ze zákona, aniž bylo třeba se jich dovolat, a jejich důsledkem je, že zamýšlené účinky (vznik, změna nebo zánik právních povinností, srov. § 34 obč. zák.) nevzniknou. Nepojmenované smlouvy jsou tedy právním důvodem vzniku závazků za podmínky, že neodporují obsahu nebo účelu zákona a nejsou stiženy ani žádným z dalších důvodů absolutní neplatnosti právních úkonů.

K absolutní neplatnosti právních úkonů soud přihlíží z úřední povinnosti. Dospěje-li proto soud k závěru, že smlouva, z níž má vyplývat žalobou uplatněné právo, je smlouvou nepojmenovanou, pak se nemůže spokojit se závěrem, že tato smlouva byla (z pohledu konstrukce § 269 odst. 2 věty druhé obch. zák.) uzavřena (že vznikla), nýbrž se musí zabývat též tím, zda není dán, se zřetelem na to, co v řízení vyšlo najevo, některý z důvodů její absolutní neplatnosti. Tento požadavek je prosazován v celé řadě rozhodnutí Nejvyššího soudu (veřejnosti k dispozici na jeho webových stránkách), včetně těch,

kteře se zabývají nepojmenovanou smlouvou uzavřenou v režimu obchodního zákoníku, srov. např. usnesení ze dne 25. září 2008, sp. zn. 32 Odo 1375/2006, rozsudek ze dne 30. března 2009, sp. zn. 32 Cdo 1269/2008, rozsudek ze dne 30. března 2010, sp. zn. 23 Cdo 5367/2007, rozsudek ze dne 31. ledna 2012, sp. zn. 33 Cdo 4885/2009, usnesení ze dne 26. dubna 2012, sp. zn. 23 Cdo 211/2010, a usnesení ze dne 26. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4123/2010.

Z uvedeného je zřejmé, že v souzené věci se se závěrem o přípustnosti dovolání pojí též závěr o jeho důvodnosti; je-li právní posouzení, na němž spočívá napadené rozhodnutí odvolacího soudu, neúplné, pak je nesprávné a dovolací důvod stanovený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl uplatněn opodstatněně.

Druhou z dovolacích námitek, již je podle obsahu uplatněn dovolací důvod stanovený v § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. (jehož prostřednictvím lze namítat, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci), Nejvyšší soud důvodnou neshledal. Zjistil-li odvolací soud (a správnost jeho skutkových zjištění v tomto dovolacím řízení zpochybněna být nemůže), že jiný subjekt než žalovaná na základě týchž materiálů žalobkyně časopis vydal, pak vskutku není třeba odborných znalostí (a znaleckého posudku, srov. § 127 o. s. ř.) pro závěr, že tyto materiály byly pro vydání časopisu způsobilé. Nelze pominout, že mezi zásady, na nichž je založen civilní proces, náleží též zásada hospodárnosti řízení.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu není z uvedených důvodů správné, Nejvyšší soud je bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil, včetně závislých výroků o nákladech řízení před soudy obou stupňů [§ 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř.]. Důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, Nejvyšší soud tudíž zrušil i toto rozhodnutí a věc podle ustanovení § 243b odst. 3 věty druhé o. s. ř. vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sbířka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)